

Innst. 142 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Dokument 8:9 S (2012–2013)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om omfor- deling av barnetrygden

Til Stortinget

Sammendrag

Forslagsstillerne viser til at formålet med barnetrygden er å bidra til å dekke utgifter til forsørgelse av barn. Alle foreldre som har barn under 18 år boende fast hos seg, har rett til barnetrygd.

Barnetrygden betyr i dag ifølge forslagsstillerne relativt mye for omfordelingen av inntekt slik den måles i inntektsstatistikken: Barnetrygden innebærer en omfordeling av inntekt fra husholdninger uten barn til husholdninger med barn. Om lag 90 pst. av menn og kvinner i Norge får imidlertid barn i løpet av livet. Barnetrygden kan derfor i stor grad ses på som en overføring til småbarnsfasen fra andre livsfaser.

Selv om barnetrygden gis til alle barnefamilier, bidrar den likevel til at færre lever under EUs lavinntektsgrense. Forslagsstillerne mener likevel at fordelingseffekten er for svak og at den med enkle grep kan bli sterkere.

Forslagsstillerne foreslår å øke satsen for lavinntektsmottakerne og senke den for dem med høyere inntekt. På den måten oppnås en fordelingseffekt uten å bruke mer statlige penger på foreldre med høye inntekter. Nesten halvparten av norske foreldre sparer hele eller deler av barnetrygden slik at barna kan bruke pengene når de blir voksne. Forslagsstillerne mener dette viser at mange barnefamilier ikke bruker barnetrygden til det den er ment til, rett og slett fordi de ikke har behov for den.

Forslagsstillerne mener det er rettferdig at lavinntektsmottakere av barnetrygd får noe mer utbetalt enn de med høyere inntekt.

Forslagsstillerne mener det er fornuftig å opprettholde barnetrygden som en universell ordning. Forslagsstillerne er derfor opptatt av å beholde barnetrygden som en ordning som gjelder alle barneforeldre. Alle som har barn, skal få barnetrygd. Men beløpet kan og bør likevel variere.

Forslagsstillerne er også kjent med at barnetrygden i dag er enkel å administrere. Forslagsstillerne kan imidlertid ikke se at dette er et godt nok argument for å beholde dagens ordning uendret. Med tanke på alle kontantordningene i Norge kan forslagsstillerne vanskelig tro at det ikke er mulig å lage en svært enkel modell med for eksempel ett eller to trappetrinn for utbetaling av barnetrygd.

Forslagsstillerne er opptatt av at grensen mellom høy og lav takst på barnetrygden må settes så høyt at det ikke svekker insentivene til lavinntektsfamilier til å arbeide mer.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre inntektsgradering av barnetrygden slik at husstander med lav inntekt får høyere barnetrygd enn husstander med høy inntekt.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Gunn Karin Gjøl, Kåre Simensen, Arild Stokkan-Grande og Lene Vågslid, fra Fremskrittspartiet, Solveig Horne, Øyvind Korsberg og Ib Thomsen, fra Høyre, Linda C. Hofstad Helleland og Olemic Thommessen, fra

Sosialistisk Venstreparti, Rannveig Kvifte Andresen, fra Senterpartiet, Olov Grøtting, og fra Kristelig Folkeparti, Øyvind Håbrekke, viser til at barnetrygden skal bidra til å dekke utgifter til forsørgelse av barn, jf. lov om barnetrygd § 1. I denne saken registrerer komiteen at forslagsstillerne ønsker å omfordele og inntektsgradere barnetrygden, samtidig som de fortsatt mener det er fornuftig å opprettholde barnetrygden som en universell ordning. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at barnetrygden er en universell ordning som skal gis til alle familier med barn, og komiteen mener det er viktig å opprettholde barnetrygden som en universell ordning også i fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, peker på det enorme løftet som staten har gjort for småbarnsfamiliene de siste årene gjennom utbygging av barnehageplasser og gjennom reduksjon av foreldrebetaling i barnehager. Flertallet viser til at bare ordningen med maksimalpris i barnehagen utgjør en reduksjon på 1 150 2012-kroner i reell verdi pr. barnehageplass pr. mnd. Flertallet viser til at denne satsingen sammen med en omlegging av kontantstøtteordningen har gitt småbarnsfamiliene en reell valgmulighet med hensyn til hvordan de ønsker å organisere sin hverdag med jobb og familie. Flertallet peker på at mens dette enormt store løftet for barnefamiliene er blitt gjennomført, har barnetrygden blitt videreført uendret.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil likevel bemerke at satsene på barnetrygd har vært nominelt uendret i perioden 2004–2012, og målt i faste kroner har utbetalt barnetrygd derfor hatt en nedgang på nesten 10 pst. Fordelingsutvalget (NOU 2009:10) pekte på at barnetrygdens omfordelende effekt har blitt betydelig svekket i løpet av de siste 10–12 årene, fordi beløpet ikke har blitt justert i takt med prisstigningen eller lønnsveksten.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at flere faginstanser har tatt til orde for å justere opp satsene på barnetrygden som et ledd i fattigdomsbekjempelse. Selv om barnetrygden gis til alle barnefamilier, og bidrar til at færre familier lever under EUs lavinntektsgrense, så har fattigdommen blant småbarnsfamilier økt de siste årene, og en justering av satsene ville hjulpet flere familier. Disse medlemmer er derfor ikke enig i forslagsstillers forslag om å omfordele og inntekts-

gradere barnetrygden, men ber regjeringen isteden oppjustere satsene i tråd med prisveksten i økonomien.

Disse medlemmer viser til sitt alternative statsbudsjett for 2013 hvor det settes av 300 mill. kroner til prisregulering av barnetrygden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ser barnetrygden som en viktig og verdifull støtteordning for barnefamilier, særlig for familier med lav inntekt. Disse medlemmer mener allikevel en inntektsgradering kan svekke barnetrygden som universell velferdsordning.

Komiteens medlem fra Høyre vil i denne sammenheng vise til Høyres alternative statsbudsjett hvor det avsettes 150 mill. kroner til å styrke ordningen med inntektsgradert foreldrebetaling i barnehage, og 125 mill. kroner for å tilby gratis barnehage til barn av deltagere på introduksjonsprogrammet. Disse ordningene gir målrettet direkte kostnadsreduksjon for familier med lav inntekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at dersom barnetrygden inntektsgraderes, får barnetrygden mer karakter av å være et tiltak for omfordeling av inntekt, og i mindre grad en universell velferdsordning for barnefamilier generelt, som i seg selv verdsetter det å få barn.

Disse medlemmer vil påpeke at overføringer til norske barnefamilier de senere år er blitt kraftig redusert. Barnetrygden er ikke justert i tråd med lønns- og prisvekst de siste 15 år, og skattefradragene til familiene er fjernet. Personer med barn betaler i dag like mye skatt som personer uten barn, til tross for lavere skatteevne. Kontantstøtten for toåringer er fjernet, og flere partier har som siktemål å fjerne den også for ettåringene.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at engangsstønden ved fødsel for kvinner uten rett til foreldrepenge utgjør fortsatt kun en tolvdel av det de best stilte kvinnene får. Resultatet av det hele er mindre valgfrihet og flere fattige barn.

Dette medlem vil vise til Kristelig Folkepartis alternative budsjettforslag for 2013, der det foreslås å innføre et nytt barnefradrag i skatten på 5 000 kroner pr. barn. Familier som tjener for lite til å få fullt utbytte av fradraget vil få differansen utbetalt kontant. Et slikt nytt barnefradrag vil styrke økonomien til alle barnefamilier og monne mest for dem som har minst fra før.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen viser til representantforslaget og sine merknader og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:9 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om omfordeling av barnetrygden – bifalles ikke.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 4. desember 2012

Gunn Karin Gjøl

leder

Solveig Horne

ordfører

Vedlegg

Brev fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til familie- og kulturkomiteen, datert 7. november 2012

Representantforslag om omfordeling av barnetrygden – Dokument 8:9 S (2012-2013)

Jeg viser til brev datert 25.10.2012 vedlagt forslag fra stortingsrepresentantene Trine Skei Grande og Borghild Tenden om omfordeling av barnetrygden. Representantene ber regjeringen om å innføre inntektsgradering av barnetrygden slik at husstander med lav inntekt får høyere barnetrygd enn husstander med høy inntekt.

Barnetrygden utbetales med samme beløp til alle barn under 18 år. Unntakene fra denne universelle utformingen er det såkalte finnmarkstillegget, som utbetales til barn bosatt i Finnmark, Nord-Troms og på Svalbard, ordningen med en ekstra barnetrygd til enslige forsørgere og et småbarnstillegg til enslige forsørgere på full overgangsstonad med barn under 3 år.

Tidligere har barnetrygden blitt utbetalt med et generelt småbarnstillegg til barn under tre år og med søskengraderte satser. Bakgrunnen for småbarnstillegget (1991-2003) var at inntektsforskjellene mellom familier med små barn og familier med eldre barn var større på den tiden. Tillegget var også begrunnet med de høye etableringskostnadene for småbarnsfamiliene, mangelen på småbarnsplasser i barnehagene og de svært høye utgiftene til barnetilsyn. Søskenstillegget (1967-2000) var motivert ut fra at barnetrygden bare dekker en liten del av foreldrenes utgifter til forsørging av barna; dermed blir de samlede utgiftene foreldre med en stor søskenflokk må dekke svært mye høyere enn i familier med få barn.

Denne Regjeringen har bl.a. prioritert å bygge ut barnehagene til full dekning, å redusere foreldres utgifter til barnehage og å gi gratis skolemateriell ut videregående skole for de eldste. Siden år 2000 har stadig flere husholdninger økt inntektene sine slik at den gjennomsnittlige familien ikke har store økonomiske problemer med å forsørge barna sine. Derfor har ikke prisomregning av barnetrygden fått prioritet. Dette ble det gjort rede for i Meld. St. 30 (2010-2011) som ble drøftet i Stortinget tidligere i år.

Det er imidlertid riktig som forslagsstillerne påpeker at ikke alle barnefamilier har fulgt like godt med i den alminnelige velstandsutviklingen. Dette gjelder særlig familier med innvandrerbakgrunn, aleneforeldrefamilier og familier med flere/mange barn. Fordelingsutvalget (NOU 2009:10) pekte på betydningen av å prisomregne barnetrygden for å bedre levekårene til de barnefamiliene som har lave inntek-

ter, og hvor barnetrygden derfor utgjør en større del av totalinntektene. Utvalget drøftet også ulike måter å målrette barnetrygden på. De konkluderer med at verken behovsprøving etter inntekt eller skattlegging er særlig velegnet som virkemiddel til å målrette barnetrygden. Her er utvalget på linje med alle tidligere utredninger om samme spørsmål. Den målrettingen de peker på er en eventuell gjeninnføring av søskengradering.

Det er også administrative forhold som taler mot behovsprøving etter inntekt. En praktisk utforming må ta stilling til hvilken inntekt som skal legges til grunn; husholdningens, fars eller mors. Videre hvilket inntektsbegrep som skal benyttes; bruttoinntekt, skattbar inntekt, totalinntekt som også inkluderer andre inntekter enn de som stammer fra arbeidsaktivitet. Et sentralt spørsmål vil også være hvor aktuell inntekten skal være; gode inntektsdata blir fort minst to år gamle, noe som kan være et uhensiktsmessig grunnlag for differensiering av barnetrygden mellom barnefamiliene. Departementet er skeptisk til å gå bort fra dagens enkle forvaltningsordning. De administrativt enkle måtene å differensiere barnetrygd på knytter seg direkte til barna: alder, antall, forsørgerstatus og bosted. Disse opplysningene ligger allerede inne i registrene og gir få feilutbetalinger.

Til aldersgradering kan det anføres at hvis en skulle gradere ut fra foreldres vanlige inntektsutvikling, burde barnetrygden være høyest for de minste barna. Skulle en derimot gradere barnetrygden etter når barna medfører mest utgifter, bør den være høyest for de eldste.

Jeg deler forslagsstillerens standpunkt om at det er viktig å beholde en universell barnetrygd. Alle som forsørger barn, har utgifter som andre ikke har, og barnetrygden er et tilskudd til forsørgelsen som alle foreldre nyter godt av. Det er i tråd med et viktig prinsipp for velferdsstaten. At barnetrygden går til alle med samme beløp, gjør at den heller ikke motarbeider målet vi har om at flest mulig skal delta i arbeidslivet. Hvis man vurderer å begynne å arbeide eller arbeide mer, er det ikke nødvendigvis motiverende for arbeid at man mister deler av barnetrygden.

Regjeringen er også bekymret for levekårene til barna i de mest inntektsfattige familiene. Vi har derfor flere tiltak som er spesielt målrettet mot både barn, ungdom og familiene deres. Jeg kan nevne gratis kjernetid i barnehagen for familier i noen bydeler i Oslo, Bergen og Drammen, tiltak for at barn og deres familier skal kunne delta i aktiviteter og ferie

som er vanlig for andre barn i et rikt samfunn, tiltak for å fange opp unge med risiko for å falle utenfor i overgangen mellom skole og arbeid, barnevernet og ikke minst Introduksjonsprogrammet og Jobbsjansen

(Ny sjanse!), som bl.a. skal gi flere kvinner med innvandrerbakgrunn mulighet for å komme i jobb. Dette er svært målrettede tiltak med god effekt for dem de gjelder.

